

Оргн кѳк теегин шавшсн кѳк ногъана ѳнгън хуврѳд, бурулин гегѳ дахдж уумилдг бучрмуднѳ бургѳд, шар цоохр кевс болдж делггднѳ. Бавилдсн беткс заагс нимлдг бадм цецгѳсинѳ эрт ургъснѳ намчнѳ алдрад, ѳнгънѳ цѳлдѳд ирдж. Оратдж ургъснѳ, тевкрсн нигт кѳк беткин ѳозурмудас джирмѳхѳ болдж шагъалднѳ.

Хаврин хар бальчгнѳ халун нарна герлд хатад, шавр болад, шаврасн шора болдж бургнѳ. Хамг олин хорха, меклѳ тергутнѳ халун нарид ээврлдж бигшлднѳ.

Хая-хая хар шовуд, халунд идшлсн зурмд гетѳд, менѳгнѳд, харвад нислдснѳ уэгднѳ. Эн ѳргн кѳк тег, таг, танѳх дулѳвр. Саглрсн сѳѳхн тѳрмр модар ховр, мелмлзгсн булг усар хѳтѳр.

Хѳлѳвѳс тинѳрг у тег манурна. Сала-судлмудин белчрѳр, голин булнѳгудар толгъагъан газрла наалдулчксн, идшлдж ѳовх ѳкрмуд, эргин суудрѳр шоогъад (баглад) зогссн хѳд уэгднѳ. Теегѳс худгар орсн цувг хаалгѳр тиирнѳнѳд хатрлдсн мѳрл тургднѳ.

Кѳнтргн болсн эргтѳ, амар усн уга, худг уста, эргнин журин зургъан шири гидж нерѳддгнн негн „Оватин гол“ сала судлмудан сарсалгъад делчксн, шуугсн зуни халун салькнд саалт болад унѳртнѳ.

Кѳнтргн болсн кѳк цѳнѳх деернѳ гарад хѳлѳхлѳ, ца зѳ деерѳгъурнѳ—уулас ургсн усна долъган мет хотхр-монцхр, сала-судлмудинѳ дамджен-дамджен гѳрѳдсн джирлгън джирс-джирс гинѳ. Цаадк зѳ деер бѳѳх гурвн ик хар толгъас, джирлгънѳ долъганд—соврсовр гигъѳд хатрдж ѳовх куузнѳ хѳльмгин зала болдж сегслзнѳ.

Наадк хойр ташугъиннѳ нимтр цагъан ѳсд салькнѳ аю дахдж, сугълмр торгън уццн мет ганѳхна. Холас хѳлѳсн куунд, кийтн хар салькнд аман цокд долъгалджах кѳк тенѳгсн кѳѳстсн усн мет цѳс-цѳс гидж дѳѳвлснѳ уэгднѳ.

Харнѳгъу, дѳлѳвр болдг болв чигн, хѳльмгин эн ѳргн тег хавр, зунд хѳлѳхлд басл бахмджта, сѳѳхн болна. Туугинѳ дахулад удн, уласн, темснѳ модд ургъагъад, уульнцлад олин давхр гермуд бѳрѳд дунѳгѳлгъѳд оркхла, ули сѳѳхн болчмн.

Голин ѳмнк амнднѳ „Чонин царнѳ“ дахад буурлсн, ѳмнѳн нег ик цагъан гертѳ, зѳвѳр ик хотн бѳѳнѳ. Дорагшанднѳ урудулад хѳлѳхнѳ, зѳвѳр тедукн орс селѳнѳ темснѳ модлуд хаша-хаацнѳ джирлгънд,— хойрнѳ гурвн болад, гурвнѳ дѳрвн болдж кууринѳ.

Нарн асхн уд кецѳгъѳд оч. Уули уга мелткр кѳк тенѳгрѳс, ѳнѳгтѳ шар нарн, ца-цаагъан цонадж халулна. Доргшанднѳ, нарн гарх талагшан хѳлѳхнѳ тенѳгр, газр хойрин ниилврѳс кѳѳгтѳд му ѳнѳг гарад бѳѳнѳ. Газрин ур деегшѳн гарад, деер халун, кийтн хойр авлцад, ху болдж дугърна. Энд, тенд тарсн хотна зун-ар захин бичкн хар гериг ху дѳврѳд, хотн дунд сальк ядджасн кѳвкр улан тоосиг огѳтрѳгъуд кур-

гѳд ганзѳрулад оркв. Гер дотркиг буднѳрулад, хамг аагъ, шангъ, хѳѳсиг шорагъар бурѳд, арсн, кѳрсн, хѳѳснѳ буркѳс хѳргѳлад салврха хар гериг шигджнѳнѳулѳд, барун талагшанднѳ далджилгъѳд оркв.

Минѳ эн саамд, шилвиннѳ хѳвѳдѳ хар ланѳк хувцта, ѳгрѳд бѳѳсн ахрхн гурѳтѳ далджнѳ госта герин эзн Цагъан, дѳрк-дѳрк, ээдж-аав минн, авч одва!—гигъѳд ху салькнд нѳлмѳд, гуудж гарн, даб-даб-даб гигъѳд делсдѳжѳсн ар деерин дѳвур холшлнѳ бучиг татад, бон бѳѳдж:—Эн шатад олин гиджѳх ганѳгла, галв болсн салькн юмѳ? Ёосн солѳлд „комун-домун“ болна гихлѳ, цаг чигн хуврджѳх кевтѳл эн!—гигъѳд ду гара ѳовдж, гериннѳ бусмуд татад, делсдѳжѳсн туургънн хорма дарулин, гас цокад, чикгъ татад оркв.

Герт нег цагъан буурл ѳвгн, герин эзн номгън шар залу, орс орад, кѳдлмш хѳѳгъѳд ирсн, барун бийдк ѳвгнѳ маштг орн деер ѳвгнѳлѳ ю-бис куундѳд, кецѳлдѳд кевтнѳ.

Бичкн кѳвун, куужн хойр ам-хамринѳ шора-тоосн болсн, ѳвгнѳ ѳѳр наадад сууцхана. Зун бийдк ик орн деер, арв курсн наста Бата, хуучн хар шалвриннѳ нег шунѳгърцгинѳ тѳкмдѳн кургѳд эвкчксн, нег кѳлѳн термин нѳкнд шургъулчксн, хоргълджта чуукл сах эрчмнѳд кевтнѳ.

Цагъан газагъас ордж ирѳд, гал деер буслджасн хѳѳснѳ буркѳс авад, шорагъинѳ улѳгъѳд унѳгъачкад, зун бияс шанѳгъ авад, цѳѳгъѳн услѳд, болгъв. Цагъан газа дала „уулдѳр“ куѳчѳксн ик гидг уурта бѳѳнѳ.

„Деерѳн суудр келжѳсн герѳн уна ѳовтл, генѳртѳ генгн уга суудг юмсуд эдн“—гигъѳд, муурад ирсн аваль Муузрад болн цугъаранднѳ уурлад бѳѳнѳ. Кѳгшин ѳвгн, уунѳс керѳл уга хуурхла бол гисн кевтѳ, ѳѳрѳн наачасн бичкѳдунинѳ ѳм-хамринѳ арчад, ѳѳтрлѳд бѳѳнѳ. Цагъан уурлхларн кууклѳн цокдг занѳгта. Цагъан цѳѳгъѳн шуугъѳд дуусдѳжѳгъад, генткн

сана авснн кевтѳ, адгъад галин кѳвѳд кевтсн чимкур шуурч авад, гулмтин улан хогас, нег бийнѳ ѳгрѳд одсн, укрин нундн чинѳгѳ гуир гаргъад авѳ. Тер гуйран, зун бийд ѳлгѳтѳ бѳѳсн аадмгин тунѳгрцгт, хойр-гурв шудрад арчѳкад, галин кѳвѳд кевтсн кѳѳтѳ бѳрѳл деер хѳйчкад, зун бийдк чигѳнѳ суулгъин ѳмн, шорад хутхлѳд кевтсн, хуучн шалгъин ирѳр кесн ѳргн балг авад, галин кѳвѳд кевтсн ширдгин захд арчѳкад, ѳгрсн гуйран ѳвѳг деерѳн тѳвѳд ховав.

„Ода ууг келѳ ѳнѳг кесѳ?“ гисн бѳѳлд гарчѳгъѳд.

—ѳцклдур Ядмин эцкинѳ ѳдрин дуусн туудг келж ѳгъѳд, сурдж авлав. Эн гѳ болсн гер гигъѳд гуугъѳ ѳовдж, шатачкѳв.

Идхѳн медихѳнѳ. татад авад оркхла ягъѳв эдн!—гигъѳд зѳвѳр шуурлѳкад бѳѳнѳ. Орн деер кевтсн Бата, бергѳн уурта бѳѳхинѳ медѳд, босад деедж ѳргѳлад, аагъс авад ѳгчѳкад, аавиннѳ зун ээминѳн тушѳд, барун гариннѳ хумха хургъан амндѳн авад, барун кѳлиннѳ эркѳгъѳр шора теегъѳд, хѳя-хѳя нусан татад, зогсад бѳѳнѳ.

Хован гидж дамшад бѳѳсн Цагъан, шатнѳха хар гуйриг нѳр-нѳрѳр хувагъад, кургв. ѳвгн, Муузра хойрт цѳ келж ѳгѳд, бийдѳн келж авад, Цагъан кѳлрѳд суув.

Цагъан Муузра тал хѳлѳджѳгъѳд:

—Батагъан Ядмин эцкинѳ бѳѳлгъхм бишиѳ энтн. Эн шатсн тенѳгрин халунд, малас усн гардган уурчана.

ѳрунѳ Батаг Ядмин эцкинѳ ташмур ташлѳд, нѳкд бол гилѳв. Аанѳн саак хар хѳѳсѳн хѳлѳгъѳд, олсн уга.

Олсн болхла, ялхдан цатлан хѳѳрмг уух билѳл. Эврѳн ѳдрин дуусн укр-тасрн кѳдлѳд, олсн гуйрасн ѳгѳд бѳѳш угав. Тѳк болсн залус эврѳн олад идлхѳтн!—гигъѳд Батад нег хургън чинѳгѳ гуир ѳгв. Эркѳр ѳссн отхн кѳвундѳн эцк болн, ахнѳ энѳкр, зуг бергнѳ зуркн кийтн болн хату...

ЭРНДЖѳНѳ К.